

Sano: „Congrès international de l'Assistance des Aliènes et spécialement de leur Assistance Familiale“, Anvers 1902; Kalmus: „Die neue Entmündigungsordnung“ (zvl. otisk „Der Amtsarzt“, 1916); Pařízek: „Řád o zbavení svéprávnosti“, 1924, nákladem vlastním; Papírník: „O příchodních směrech v péči o choromyslné v naší republice“, Brno 1920 (tiskárna zem. správy politické); Tůma: „Právní základy sociální péče o mládež v RČS.“, Praha 1925, nákladem České zemské komise pro péči o mládež; Hamza: „Úvahy o sociální péči zdravotní“, Praha 1921, nákladem ministerstva zdravotnictví. Mimo to byla celá řada statí o právních poměrech ústavů léčebných a humanitních uveřejněna zvláště ve Věstníku ministerstva zdravotnictví, Věstníku v. v. nemocnic v Čechách (Beněšov), časopisu „Čsl. nemocnice“ (Prostějov), a konečně v Praktickém lékaři (čtrnáctideník vydávaný mladou generací lékařů při Ú. J. Čsl. L.).

Richard Bébr.

Nepřímé daně

viz Daň.

Neutralisace (Trvalá neutralita).

Zkratky: N-e = neutralisace; t. n. = trvalá neutralita; n. = neutralita; n-i = neutrální; n-ý = neutralisovaný.

I. O n-ě vůbec. — II. N-é státy. — III. T. n. Její vznik a zánik. Garancie. — IV. Právní statut státu n-ého. A. T. n. a suverenita státu trvale n-ího. B. Povinnosti a práva států n-ých: a) v míru, b) za války. C. Povinnosti resp. práva ostatních států. — V. T. zv. částečná n-e. — Literatura.

I. O n-ě vůbec. N-ou rozumí se právní postavení státu, který v případě války mezi dvěma nebo více státy zdržuje se jakékoliv účasti na ní. Institut n-y jest v této podobě výtvaru teprve doby moderní. Přes opačný názor některých spisovatelů (srov. Kleen I., 8) jest však pokládati dnes za prokázané, že n. v základních rysech byla známa již v dobách velmi dávných: byly nalezeny doklady o ní z doby egyptského krále Amenophise IV. (XV. stol. př. Kr.; o tom Nys a po něm Santos y Cía), rovněž byla známa u starých Židů. Sottile tvrdí, že se vyskytovala i ve starém právu indickém. Na případy n-y jest bohatá diplomatická historie starého Řecka, jak o tom svědčí Herodot, Thukydidés, Xenofon a j. Phillipson (The international Law and Custom of ancient Greece and Rome, II., 1911) první ukázal, že i u Římanů byla praktikována a že opačná maxima, kterou razil Livius („Romanos aut socios aut hostes habeatis oportet: media via nulla est“), byla uskutečňována teprve v dobách

slávy a moci imperia a ještě nikoliv bez výjimky. Ve středověku přišla n. teprve vlivem církve k platnosti. Avšak ani po vítězství feudalismu nebylo dodržování n-y zjevem častým. Vasalové byli nuceni táhnouti do boje po boku některé z válčících stran. Práva těch, kteří nicméně zůstali stranou zápolení, byla porušována, pronásledování nepřátelských vojsk na jejich území, stejně jako stíhání nepřátelských loďstev do jejich vod stávalo se pravidlem. Bezpráví páchané na n-ích státech v době po třicetileté válce válčícími státy bylo těžce snesitelné. Válčící mocnosti potlačovaly i námořní obchod neutrální a nutily je tak nepřímou, aby se přidaly k válčícím stranám. Dobrovolné zdržování se účasti na válce stavělo slabší státy v každém případě do znepokojující nejistoty. Uzavíraly se proto, zejména od stol. XVII., smlouvy o neutralitě, jimiž se státy chránily před nebezpečím, které pro ně jinak hrozilo z válečného konfliktu. Přísná nestrannost, charakterisující moderní pojem n-y, nebyla arci zachována. Ještě na počátku XIX. stol. pokládalo se za slučitelné s postavením neutrála přispěti na pomoc válčícím stranám, ať již povolením verbování vojsk nebo povolením průchodu válčících armád nebo poskytováním podpory a pod.

Na tomto stavu nesla nemalou vinu nauka mezinárodního práva, která nejen nepříspěla k urychlení vývoje právního institutu n-y, ale naopak jej jen zdržovala. S hlediska politického první se zabývali problémy postavení států stojících stranou válečných konfliktů Machiaveli (Il principe) a Guicciardini (Istoria d'Italia). Jean Bodin, autor proslulého spisu „De Republica libri sex“, který mluví o n-ě jako o pojmu obecně známém, svedl na dlouhou dobu na scestí doktrinu mezinárodního práva, dav základ k pozdějšímu rozlišování neutrality dokonalé (záležející v poskytování stejných služeb všem válčícím stranám a tak v zachování nestrannosti) a neutrality nedokonalé (při níž dovoleno skutečné favorisování jedné válčící strany na úkor ostatních). Právnícky pojednali po prvé o n-ě, užívající již tohoto výrazu, Botero (Della ragione di Stato, 1598) a Neumayer de Ramsla (Von der Neutralität und Assistenz oder Unparteiligkeit in Kriegszeiten, 1620), avšak s nevelikým úspěchem. Grotius, který patrně jejich spisů neznal, sám nedovedl odvoditi jasný pojem n-y. Užitím výrazů „medii in bello“ a „extra bellum positi“ na místo obvyk-